

Received: 19 March 2025

Revised: 11 April 2025

Accepted: 12 April 2025

PROMOTING ELDERLY PARTICIPATION IN HEALTH WELFARE: A CASE STUDY OF BAN SUAN KLUAI COMMUNITY, SURAT THANI

Sorada HOMTAKO¹, Kanitta HOMTAKO¹ and Chalisa WONGPHAKDEE¹

1 Surat Thani Province Local Research Coordination Center, Thailand;

kanittahomtako44@gmail.com (K. H.)

Handling Editor:

Professor Dr.Duangduen BHANTHUMNAVIN

National Institute of Development Administration, Thailand

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainability)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Piyakorn WHANGMAHAPORN Sripatum University, Thailand

2) Associate Professor Wachirawat ARIYASIRICHOT Mahasarakham University, Thailand

3) Assistant Professor Dr.Darunsak TATIYALAPA VRU, Thailand

Abstract

This research aims to study elderly participation in health welfare in Ban Suan Kluai Community, Surat Thani, using qualitative participatory action research and focus group discussions. The study reveals ongoing collaborative activities among elderly network partners, promoting career development and regular visits to vulnerable elderly groups, supported by funds and the private sector. The Skill Development Institute provides vocational knowledge. Key findings outline participation in two areas: physical health (promoting exercise and health check-ups) and mental health (promoting careers and supporting local wisdom products). These results are beneficial for developing a participatory and sustainable elderly health welfare system.

Keywords: Participation, Elderly, Health Welfare, Community, Surat Thani

Citation Information: Homtako, S., Homtako, K., & Wongphakdee, C. (2025). Promoting Elderly Participation in Health Welfare: A Case Study of Ban Suan Kluai Community, Surat Thani. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 14(2), Article 3. <https://doi.org/10.14456/tisr.2025.39>

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการด้านสุขภาพ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสวนกล้วย สุราษฎร์ธานี

ไศรดา หอมตะโก¹, ชนิษฐา หอมตะโก¹ และ ชาลิสา วงศ์ภักดี¹

1 ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี; kanittahomtako44@gmail.com (ชนิษฐา)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์ ดร.ดุจดเดือน พันธมนาวิน

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อความยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2) รองศาสตราจารย์ วชิรวัตติ์ อาริยะศิริโชติ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการสุขภาพของชุมชนบ้านสวนกล้วย สุราษฎร์ธานี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ภาวการณ์ขาดแคลนผู้สูงอายุร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่อเนื่อง ส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบางเป็นประจำ โดยได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดจากกองทุนและภาคเอกชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานให้ความรู้ด้านอาชีพแก่ผู้สูงอายุ สรุปแนวทางการมีส่วนร่วมใน 2 ด้าน คือ ด้านสุขภาพกาย ส่งเสริมการออกกำลังกายและตรวจสุขภาพ ด้านสุขภาพจิต ส่งเสริมอาชีพและสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบสวัสดิการสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ผู้สูงอายุ, สวัสดิการสุขภาพ, ชุมชน, สุราษฎร์ธานี

ข้อมูลการอ้างอิง: ไศรดา หอมตะโก, ชนิษฐา หอมตะโก และ ชาลิสา วงศ์ภักดี. (2568). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการด้านสุขภาพ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสวนกล้วย สุราษฎร์ธานี. สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 14(2), บทความที่ 3. <https://doi.org/10.14456/tisr.2025.39>

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ซึ่งมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่า 10% ของประชากรทั้งหมด และกำลังจะเปลี่ยนผ่านไปสู่ "สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์" ในปี พ.ศ.2564 ที่ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีสัดส่วนเกินกว่า 20% การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเป็น 19.8% ในช่วงสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นั้น กำลังส่งผลกระทบต่อหลายด้านของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดลงของจำนวนประชากรวัยแรงงาน ซึ่งอาจกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างรายได้ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุยังมาพร้อมกับความท้าทายด้านสุขภาพและแนวโน้มการอยู่อาศัยตามลำพังที่สูงขึ้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานที่ดี การสร้างทักษะการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมสุขภาวะที่ดี และการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งการมีคุณธรรม จริยธรรม การมีวินัย การมีจิตสาธารณะ การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนทุกช่วงวัย การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ การพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐ การพัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย และการผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่กำลังซึมซับวิถีชีวิตแบบทุนนิยมและบริโภคนิยม อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และคุณค่าที่เคยมีต่อผู้สูงอายุ รวมถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนั้นการจัดสวัสดิการชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความตระหนักถึงสถานการณ์สังคมสูงวัยและนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ทั้งสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ (รัชพล อ่ำสุข และ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2566)

อย่างไรก็ตาม จากพื้นที่ดำเนินโครงการคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ประกอบกับวิกฤตของการแพร่เชื้อโรค Corona หรือโควิด-19 ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุ โดยผ่านการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้สูงอายุบ้านสวนกล้วยเป็นพื้นที่ชนบทที่มีพื้นที่เป็นภูเขา มีความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพเป็นปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุในการได้รับสิทธิต่างๆ และยังมีช่องว่างในการเข้าถึงและใช้บริการจากค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการรักษา เช่น การขาดผู้ดูแลและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังสถานพยาบาล โดยเฉพาะผู้สูงอายุยากจนและผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทโดยเฉพาะ และได้เข้ามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านส้อง เพื่อให้เห็นการทำงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจึงได้เทียบเคียงกับการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลช้างขาวในการประกอบการวิจัยครั้งนี้กับเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการร่วมกับพื้นที่และหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพื่อผลักดันให้เป็นนโยบายสาธารณะนำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการเข้าถึงสวัสดิการสุขภาพ: กรณีศึกษา หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี" โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุนให้ชุมชนลุกขึ้นมาจัดการปัญหาตนเอง โดยผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาในการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงสวัสดิการสุขภาพ โดยการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมยกระดับสวัสดิการสุขภาพของผู้สูงอายุให้เป็นระบบและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง มีระบบสุขภาพที่สามารถเข้าถึงได้ทั่วถึง ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบทยังคงขาดแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพที่ควรได้รับการแก้ไข จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุและมีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุต่อไป

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

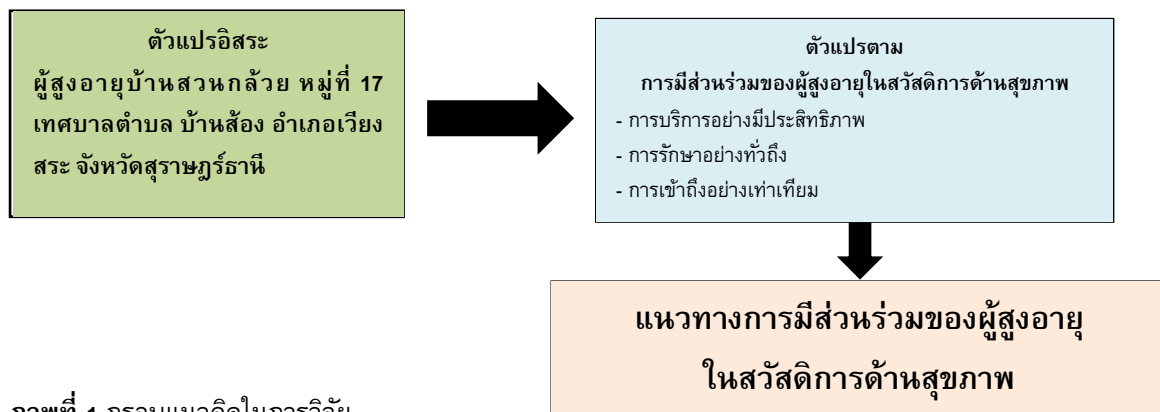
การทบทวนวรรณกรรม

การทำความเข้าใจบริบทและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานในแวดวงนี้ได้นำเสนอแนวคิดและมุมมองที่หลากหลาย เช่น ยูวดี เกษมสินธ์ (2553) ชี้ให้เห็นถึงสภาพและปัญหาในการจัดสวัสดิการสังคม โดยเน้นย้ำว่าผู้สูงอายุแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกัน ในขณะที่ วิจิต ตฤณดียะกุล (2550) เน้นว่าผู้สูงอายุมักให้ความสำคัญกับกิจกรรมนันทนาการเป็นพิเศษ และอาจยังไม่ตระหนักถึงศักยภาพและสิทธิที่พึงได้รับ ชีระวุฒิ อรุณเวช (2551) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุ โดยชี้ว่ายุทธศาสตร์ด้านสังคมควรให้ความสำคัญกับการดูแลที่เหมาะสม และ ปุณณรสิทธิ์ ต่อไพบุลย์ และคณะ (2568) รวมถึง Sakdapat et al. (2024) เน้นว่าการดูแลด้านจิตใจและอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากความอ่อนไหวและความต้องการความเอาใจใส่เป็นพิเศษ

นอกจากนี้ Whangmahaporn (2018) ยังได้ศึกษาคุณลักษณะของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งสนับสนุนแนวคิดเรื่องการดูแลโดยชุมชน ขณะที่ ขนิษฐา หอมตะโก (2562) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาประเทศกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน และ โฆษิต สุทธร บงศ์บุตร และคณะ (2568) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างรายได้ให้กับชุมชน

จากแนวคิดเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่าการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงความหลากหลายของความต้องการ ความสำคัญของชุมชนและครอบครัวในการดูแล การสร้างสมดุลทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ และการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

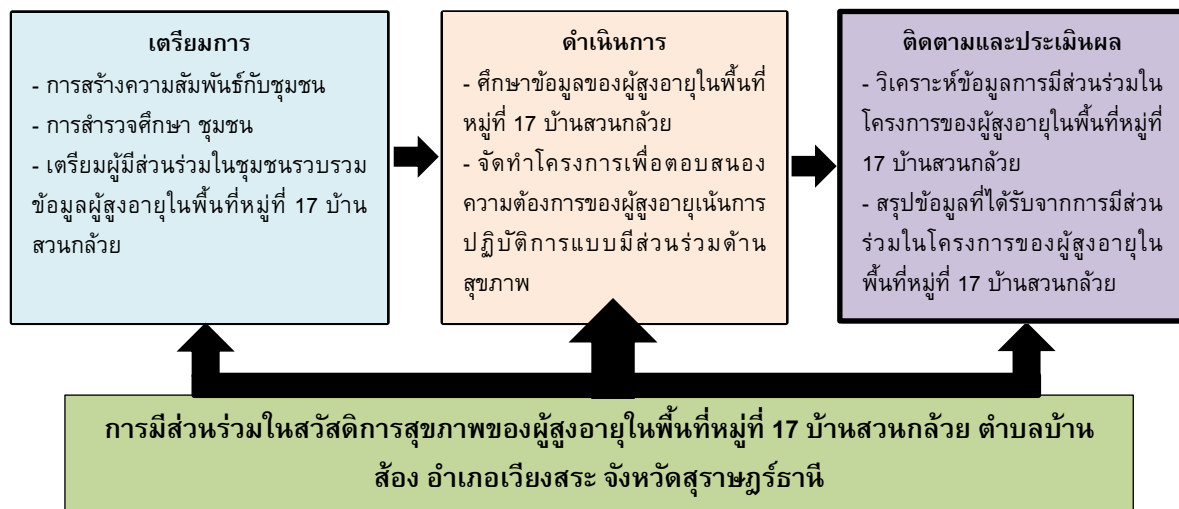

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และกระบวนการประชุม อภิปรายกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยประยุกต์เข้ากับหลักการมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุหมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านสอง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขั้นตอนดำเนินการวิจัยตามแผนภูมิต่อไปนี้

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในสวัสดิการสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 35 ราย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 35 ราย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในพื้นที่หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการประชุมอภิปรายกลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการในการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานสุขภาพ รวมทั้งแหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัยประเภทต่างๆ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยในส่วนต่อไป

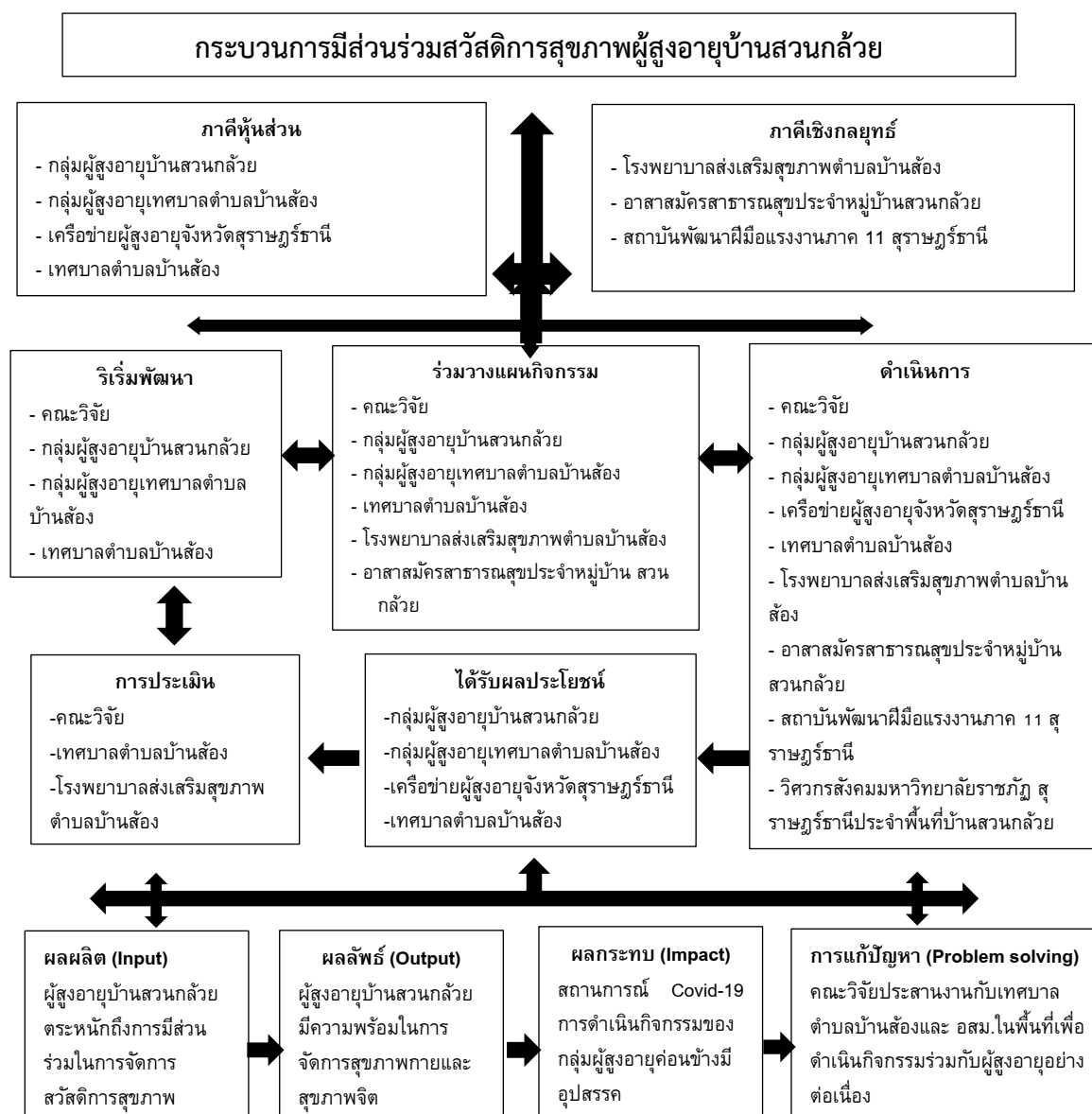
2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุม อภิปราย สัมมนา สำหรับแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางผู้วิจัยได้กำหนดแนวทาง ประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุม อภิปราย สัมมนา สำหรับกลุ่มตัวอย่างโดยในกระบวนการประชุม อภิปราย สัมมนานั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการบันทึกข้อมูล โดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยก่อนทำการบันทึกเสียงเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

ผลการวิจัย

กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการสุขภาพ หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการเข้ามีส่วนร่วมทำกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อแลกเปลี่ยน พูดคุยเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อผลักดันให้นโยบายเข้าสู่

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

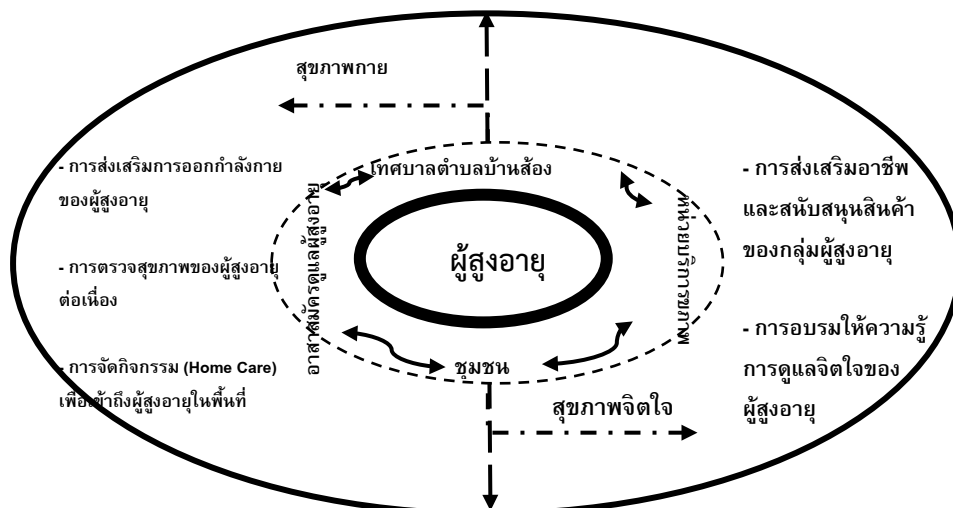
แผนงานของเทศบาลตำบลบ้านส้อง โดยกลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านส้องเป็นกลุ่มห่วงใยที่มีพื้นที่เป็นเขาสูง มีความต้องการร่วมกลุ่มประกอบอาชีพ เช่น ทำขนม ทำน้ายาล้างจาน สานตะกร้าจากต้นคลุ้ม จึงได้มีการนัดประชุมย่อยของแต่ละกลุ่มอาชีพ และได้ฝึกทำขนม ฝึกทำน้ายาล้างจาน ฝึกสานตะกร้าตามความต้องการ โดยได้มีปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละอาชีพมาเป็นวิทยากรจัดกระบวนการสอนและลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำจำหน่ายในพื้นที่หน่วยงานพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนในการตลาดและส่งเสริมการสร้างตราสินค้าในระยะเวลา 2 ปี ได้มีสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 11 สุราษฎร์ธานีจัดวิทยากรสอนทำขนมเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความหลากหลายและมีร้านค้ารับไปจำหน่ายทั้งในพื้นที่และในห้างสรรพสินค้า ทำให้ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาสมาชิกในแต่ละกลุ่มอาชีพมีรายได้ และมีการนัดออกกำลังกายสัปดาห์ละ 3-5 วันเป็นประจำทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี โดยปัจจุบันมีหน่วยงานเทศบาลตำบลบ้านส้อง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพร่วมกันจัดทำแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการสุขภาพอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3 ขั้นตอนแสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุบ้านสวนกล้วย

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการสุขภาพ หมู่ที่ 17 บ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า แนวทางเกี่ยวกับการเข้าถึงหน่วยบริการทางสุขภาพ เทศบาลตำบลบ้านส้องจัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการบริการสุขภาพเคลื่อนที่ ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่พื้นที่ค่อนข้างไกลและเดินทางลำบากได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงจากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ มีการสร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่ม เพื่อเข้าช่วยเหลือเมื่อมีสมาชิกเกิดปัญหาในด้านสุขภาพมีเครือข่ายในการประสานงานและดำเนินการอย่างเป็นระบบ จึงทำให้กลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านส้องมีการช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างดี อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านส้องยังคงต้องการได้รับการดูแล ประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นหุ้นส่วนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานบริการสุขภาพและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนเพื่อดำเนินการให้มีหน่วยงานดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะ หรือ การดูแลที่บ้าน (Home Care) โดยผู้สูงอายุในชุมชน พร้อมทั้งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกพาหนะแก่ผู้สูงอายุที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ และส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมของกิจกรรมชุมชน ค้นพบสิ่งใหม่ๆ หรือนวัตกรรม องค์ความรู้ในชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาในการทำจากรสานจากต้นคลุ้ม และได้นำมาสอนกลุ่มผู้สูงอายุ ครูและผู้สนใจ ฝึกอบรม เพื่อการประกอบอาชีพ สร้างรายได้

ภาพที่ 4 โมเดลแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการสุขภาพ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสวัสดิการด้านสุขภาพของชุมชนบ้านสวนกล้วย อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภีราวิชญ์ ชัยมาลา และ สิริโณม พิเชษฐบุญเกียรติ (2566) ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคม โดยพบว่าการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนนั้น มีส่วนสำคัญในการยกระดับสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การค้นพบนี้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืน โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาประเทศกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน (ขนิษฐา หอมตะโก, 2562) สนับสนุนการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุและการถ่ายทอดประสบการณ์สู่ชุมชน (โฆษิตสุทธร บงศ์บุตร และคณะ, 2568) ซึ่งให้เห็นว่าการส่งเสริมประชาสัมพันธ์และการพัฒนาความร่วมมือและศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ยูนิ เกษมสินธ์ (2553) และ วิทิต ตฤณตียะกุล (2550) ที่ระบุว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน และควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ชีระวุฒิ อรุณเวช (2551) ที่ชี้ว่ายุทธศาสตร์ด้านสังคมควรมุ่งเน้นการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ ปุณณรสิทธิ์ ต่อไพบูลย์ และคณะ (2568) และ Sakdapat et al. (2024) ที่เน้นว่าการดูแลด้านจิตใจและอารมณ์มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการกำหนดนโยบายและแผนงาน และควรสนับสนุนการสร้างตลาดและช่องทางการจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ หน่วยงานบริการสุขภาพควรจัดอบรมให้ความรู้และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา หอมตะโก. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมของ สมัชชาสุขภาพจังหวัด ภาคใต้ตอนบน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1), 93-108.
- โฆสิตสุทธธร บงศ์บุตร, เสรี วงษ์มณฑา, ชุชนะ เตชะคนา และ ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร. (2568). การประเมินศักยภาพ การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหามหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *สหวิทยาการ และความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 14(1), บทความที่ 7.
- ชัยณัฐ สุรพิชญพงศ์, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2567). การพัฒนากลยุทธ์เชิงบวกในการจัดการตนเองเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสุขภาพตามแนวชีวิตวิถีใหม่ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(1), 134-151.
- ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2567). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนมอญบ้านม่วง จังหวัดราชบุรี. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(2), 353-363.
- ชารินทร์ ใจเอื้อ และ นิตานาถ มั่งศิริ. (2567). การพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนนาหมื่นศรี อำเภอนา โยง จังหวัดตรัง. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(1), 162-171.
- ชีระวุฒิ อรุณเวช. (2551). แนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- บุปผา ใจมั่น, นริสรา พิงไพรัช และ ธาตุกร จันประเสริฐ. (2566). การวิจัยผานวิธีเพื่อพัฒนาสมรรถนะการดูแล ผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าด้วยโปรแกรมการเรียนรู้สถานการณ์จำลองของนักศึกษาพยาบาล. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 12(2), 49-63.
- ปุณณรสิทธิ์ ต่อไพบูลย์, ดวงเดือน พันธมนาวิน และ ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2568). การวิจัยเพื่อพัฒนาและทดสอบ ความตรงของแบบวัดความตั้งใจดูแลผู้สูงอายุอย่างเอื้ออาทร. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 14(1), บทความที่ 4.
- ภิราวิชญ์ ชัยมาลา และ สิริโณม พิเชษฐบุญเกียรติ. (2566). การส่งเสริมจิตสำนึกร่วมและจิตสาธารณะของนักศึกษา ผ่านโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมแบบมีส่วนร่วม. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 12(2), 77-90.
- ยศกร วรรณวิจิตร, พงษ์ศันญา ชาญชัยฉินวรณ, กิตติยา แก้วสะท้อน และ วาริต วสยางกูร. (2568). การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการพัฒนาสื่อเสมือนจริงแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส จังหวัด ระยอง. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 14(1), บทความที่ 10.
- ยูนิ เกษมสินธ์. (2553). *สภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

รัชพล อ่ำสุข และ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2566). การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 12(2), 121-130.

วิจิต ตฤณดียะกุล. (2550). การศึกษาปัญหาและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Lorsuwanarat, T. (2017). Public Participation in Budgeting: The New Path of Budget Reform in Thailand. *International Journal of Public Administration*, 40(5), 385-400.

Sakdapat, N., Cheewakoset, R., Ngamcharoen, P., & Bhanthumnavin, D. (2024). Stress Management Behaviour in Working Adults: A Case Study of Operational-Level Private Sector Employees in the Capital City of Thailand. *Przestrzen Społeczna (Social Space)*, 24(2), 469-488.

Whangmahaporn, P. (2018). Characteristics of Elderly Home Care Volunteers in Western of Thailand. *International Journal of Crime, Law and Social Issues*, 5(2), 87-99.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).